

Република Србија
АП Војводина
ЗАВОД ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ ПАНЧЕВО
Пастерова 2, 26000 Панчево

Наш знак: 01-727/24-2019
Датум: 16.07.2021.
Ваш знак: XI-13-404-209/2019

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ГРАД ПАНЧЕВО
ГРАДСКА УПРАВА
Панчево, Трг краља Петра I бр.2-4

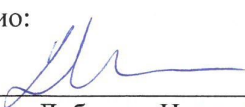
Предмет: достава извештаја

Поштовани,

У прилогу Вам достављамо Извештај о извршеним мерењима амбијенталног ваздуха у Панчеву на локацији Народна башта за **II квартал 2021.** године за услуге које је Завод за јавно здравље Панчево реализовао на основу Уговора о набавци специјализованих услуга за праћење квалитета ваздуха на мерном месту Народна башта и на другим мерним местима на територији града у ситуацијама повећаног аерозагађења за 2020. и 2021. годину број 01-727/8-2019 од 25.12.2019. године

У прилогу:
1. Извештај

Израдио:

Прим. др Дубравка Николовски
специјалиста хигијене

ВД ДИРЕКТОРА

Прим. др Ђиљана Лазић

ДОСТАВЉЕНО:

1. Градска управа града Панчево
2. Рачуноводство Завода
3. Центар за хигијену и хуману екологију
4. а/а

ЗАВОД ЗА
ЈАВНО ЗДРАВЉЕ
ПАНЧЕВО

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АП ВОЈВОДИНА
Завод за јавно здравље Панчево
Пастерова 2, 26000 Панчево
Тел.Факс. 013/322-965, е-маил: info@zjzpa.org.rs

ЦЕНТАР ЗА ХИГИЈЕНУ И ХУМАНУ ЕКОЛОГИЈУ
ОДЕЉЕЊЕ ХИГИЈЕНЕ

ИЗВЕШТАЈ О КВАЛИТЕТУ ВАЗДУХА НАРОДНА БАШТА

април-јун 2021. године

Број: 01-727/24-2019

Датум: 16.07.2021.

САДРЖАЈ

1. УВОД.....	3
2. ПОДАЦИ О ОВЛАШЋЕНОЈ ЛАБОРАТОРИЈИ КОЈА ВРШИ МЕРЕЊА И О КОРИСНИЦИМА УСЛУГА	3
3. МЕРНО МЕСТО	4
4. ЗАГАЂУЈУЋЕ СУПСТАНЦЕ.....	4
5. МЕТОДОЛОГИЈА МЕРЕЊА.....	5
6. МЕРНИ УРЕЂАЛИ	5
7. РЕЗУЛТАТИ МЕРЕЊА	6
8. ИНДЕКС КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА.....	16
9. ДИСКУСИЈА РЕЗУЛТАТА	17
10. ЗАКЉУЧАК	18
11. ПРЕДЛОГ МЕРА.....	19
12. ПРИЛОГ	21
1. Мапа мерног места (број страна 1)	
2. Листе метеоролошких података (број страна 3)	
3. Листе оригиналних података - мерно место Народна башта (број страна 3)	
4. Копије сертификата о еталонирању мерила (број страна 6)	
5. Копија решења о утврђивању обима акредитације (број страна 3)	
6. Копија овлашћења за рад (број страна 8)	

- КРАЈ ИЗВЕШТАЈА -

1. УВОД

У периоду април-јун 2021. године, на основу Уговора о набавци специјализованих услуга за праћење квалитета ваздуха на мерном месту Народна башта и на другим мерним местима на територији града у ситуацијама повећаног аерозагађења за 2020. и 2021. годину број XI-13-404-209/2019 од 25.12.2019. године, наш број 01-727/8-2019 од 25.12.2019. године закљученог са Градском управом града Панчева, вршена су додатна мерења квалитета ваздуха на подручју града Панчева на локацији Народна Башта.

2. ПОДАЦИ О ОВЛАШЋЕНОЈ ЛАБОРАТОРИЈИ КОЈА ВРШИ МЕРЕЊА И О КОРИСНИЦИМА УСЛУГА

Сертификатом о акредитацији (акредитациони број 01-229) потврђено је да Завод за јавно здравље Панчево задовољава захтеве стандарда SRPS ISO/IEC 17025:2017 те је компетентан за обављање послова узорковања и испитивања који су специфицирани у Решењу о утврђивању обима акредитације.

2.1 Подаци о овлашћеној лабораторији која врши мерења

Подаци о овлашћеној лабораторији	
Назив	Завод за јавно здравље Панчево
Адреса	Пастерова 2
Седиште	26000 Панчево
Тел/факс	013 312 725
E-mail	higijena@zjzpa.org.rs
Лица за контакт	Дубравка Николовски, 062 886 97 15

2.2 Подаци о кориснику услуга

Подаци о кориснику услуга	
Назив	Градска управа Града Панчево
Адреса	Трг краља Петра I 2-4
Седиште	Панчево
Тел/факс	013 / 308 884, 013 351 298
E-mail	ekologija@pancevo.rs ; vesna.petkovic-borovnica@pancevo.rs
Лица за контакт	Весна Петковић - Боровница, 064 866 22 48

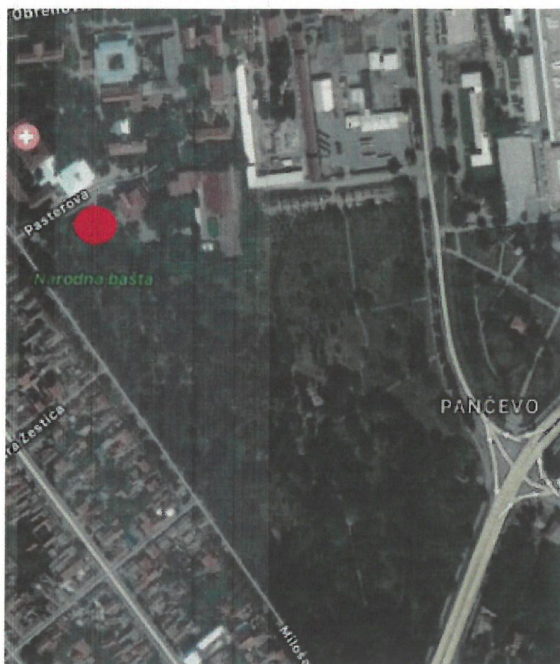
2.3 Сертификати и овлашћења

Сертификатом о акредитацији (акредитациони број 01-229) потврђено је да Завод за јавно здравље Панчево задовољава захтеве стандарда SRPS ISO/IEC 17025:2017 те је компетентан за обављање послова узорковања и испитивања који су специфицирани у Решењу о утврђивању обима акредитације.

Министарство пољопривреде и заштите животне средине Републике Србије је издало овлашћење под бројем 353-01-01557/2020-03 од 16.11.2020.године којим је овластио Завод за јавно здравље Панчево за мерење нивоа загађујућих материја у ваздуху.

3. МЕРНО МЕСТО

На мерном месту на локалитету **Народна башта** (NV 77m, N 44° 52' 03,8" E 20° 39' 11,2") врши се континуално праћење квалитета амбијенталног ваздуха системом за аутоматски мониторинг квалитета ваздуха (слика 1). Мерно место је активно од октобра месеца 2013. године и репрезентује урбано подручје (зона стамбено-пословна). Тип аутоматске станице је *urban background*.

Слика 1. Положај мерног места *Народна башта*

4. ЗАГАЂУЈУЋЕ СУПСТАНЦЕ

На мерном месту Народна башта у периоду 01.04.-30.06.2021. године вршен је аутоматски мониторинг следећих параметара:

- ❖ Суспендоване честице, фракције PM_{10} и $PM_{2,5}$
- ❖ Амонијак
- ❖ Укупни азотни оксиди
- ❖ Бензен, толуен и ксилен

5. МЕТОДОЛОГИЈА МЕРЕЊА

За мерење имисионих концентрација загађујућих супстанци коришћена је стандардна методологија према Уредби о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха (Сл.гласник бр.11/10 и бр.75/10, бр. 63/13):

- ❖ SRPS EN 16450:2017 *Одређивање суспендованих честица PM_{10} и $PM_{2,5}$ аутоматским анализатором (orthogonal light scattering);*
- ❖ HDMI-215 *Одређивање азотових оксида и амонијака аутоматским анализатором (хемилуминисценција);*
- ❖ SRPS EN 14662-3:2017 *Одређивање концентрације бензена аутоматско узорковање пумпом са гасном хроматографијом (техника GC/FID);*
- ❖ HDMI-213 *Одређивање толуена, етилбензена и ксилена (o, m, p) аутоматским узорковањем, пумпом са гасном хроматографијом (техника GC/FID).*

6. МЕРНИ УРЕЂАЈИ

Континуални аутоматски мониторинг фракције PM_{10} и $PM_{2,5}$ суспендованих честица вршен је помоћу анализатора GRIMM EDM 180.

Континуални аутоматски мониторинг амонијака и азотних оксида вршен је помоћу анализатора NH_3/NO_x APNA – 370 Horiba.

Континуални аутоматски мониторинг ароматичних угљоводоника вршен је помоћу анализатора BTEX са PID детектором Chromatotec GC866.

Аутоматски анализатори за праћење квалитета амбијенталног ваздуха се налазе у мобилној мерној јединици Завода за јавно здравље Панчево чија је базна локација „Народна Башта”. Мобилна мерна станица поседује и метеоролошку станицу за праћење метеоролошких параметара.

Копије уверења о еталонирању мерних уређаја дата су у прилогу овог извештаја.

7. РЕЗУЛТАТИ МЕРЕЊА

Статистички обрађени резултати мерења приказани су табеларно и графички.

7.1. Статистички показатељи

ЗАВОД ЗА
ЈАВНО ЗДРАВЉЕ
ПАНЧЕВО

ЗАВОД ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ

Центар за хигијену и хуману екологију

Одељење хигијене

ИЗВЕШТАЈ О КВАЛИТЕТУ ВАЗДУХА¹

ЛОКАЦИЈА:

ПАНЧЕВО, НАРОДНА БАШТА

Период:

апр-јун 2021.

ПАРАМЕТРИ	ЈЕДИН. МЕРЕ	СТАТИСТИЧКИ ПОКАЗАТЕЉИ								
		N	C _{sred}	C ₅₀	C ₉₅	C _{min}	C _{max}	GV _{24h}	>GV	>GV _{24h} / датум
PM ₁₀	µg/m ³	49	36.70	34.53	58.99	14.39	90.40	50	9	1, 2, 17, 19-22, 25. април 01. јун
PM _{2,5}	µg/m ³	49	24.23	22.19	47.45	6.48	61.80	*	/	
NO _x	µg/m ³	91	37.64	36.33	52.09	22.62	71.10	**	/	
NH ₃	µg/m ³	91	2.05	1.82	3.70	0.66	5.78	100	/	
Бензен	µg/m ³	88	2.40	2.02	5.13	0.66	9.95	*	/	
Толуен	µg/m ³	88	9.68	8.05	23.69	1.90	26.38	**	/	
Ксилен	µg/m ³	88	16.35	14.64	32.75	6.17	42.95	**	/	

Метеоролошки подаци				Број мерења	Средња концентрација	Медијана	Фреквенција високих концентрација G ₅	Минимална концентрација	Максимална концентрација	Гранична вредност за 24h	Број дана у којима је прекорачена GV 24h	Дани прекорачења граничне вредности
Параметар	Мин	Макс	Сред ²									
Темп. (°C)	4	33	17									
Рел. влаж. (%)	17	100	70									
Притисак (mbar)	995	1013	1005									
Ветар (m/sec)	1	6										

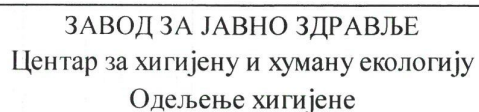
Напомена

¹ статистички подаци добијени су обрадом 24-часовних концентрација

² средње месечне вредности за температуру и притисак су из средњих дневних вредности

* Према важећој Уредби гранична вредност (GV) за бензен и PM2.5 дата је на годишњем нивоу

**GV (дневне и годишње) за толуен, ксилен и NO_x нису нормиране важећом Уредбом

ИЗВЕШТАЈ О КВАЛИТЕТУ ВАЗДУХА¹

ЛОКАЦИЈА:
ПАНЧЕВО, НАРОДНА БАШТА

Период:
мај 2021.

[illegible]

Метеоролошки подаци			
Параметар	Мин	Макс	Сред ²
Темп. (°C)	11	23	17
Рел. влаж. (%)	17	100	69
Притисак (mbar)	995	1012	1003
Ветар (m/sec)	1	6	

Број мерења

Средња концентрација

Медијана

Фреквенција високих концентрација G_s

Минимална концентрација

Максимална концентрација

Гранична вредност за 24h

Број дана у којима је прекорачена GV 24h

Дани прекорачења граничне вредности

Напомена:

1 статистички подаци добијени су обрадом 24-часовних концентрација

² средње месечне вредности за температуру и притисак су из средњих дневних вредности

* Према важећој Уредби гранична вредност (GV) за бензен и PM2.5 дата је на годишњем нивоу

**GV (дневне и годишње) за толуен, ксилен и NOx нису нормиране важећом Уредбом

Подаци за PM_{10} и $PM_{2.5}$ нису доступни због корективног сервиса.

ЗАВОД ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ
Центар за хигијену и хуману екологију
Одељење хигијене

ИЗВЕШТАЈ О КВАЛИТЕТУ ВАЗДУХА¹

ЛОКАЦИЈА:
ПАНЧЕВО, НАРОДНА БАШТА

Период:
јун 2021.

[illegible]

Метеоролошки подаци			
Параметар	Мин	Макс	Сред
Темп. (°C)	15	33	24
Рел. влаж. (%)	31	100	65
Притисак (mbar)	999	1013	1005
Ветар (m/sec)	1	3	

Број мерења

Средња концентрација

Медијана

Фреквенција високих концентрација G₅

Минимална концентрација

Максимална концентрација

Гранична вредност за 24h

Број дана у којима је прекорачена GV 24h

Дани прекорачења граничне вредности

Напомена

1 статистички подaci добијени су обрадом 24-часовних концентрација

2. средње месечне вредности за температуру и притисак су из средњих дневних вредности

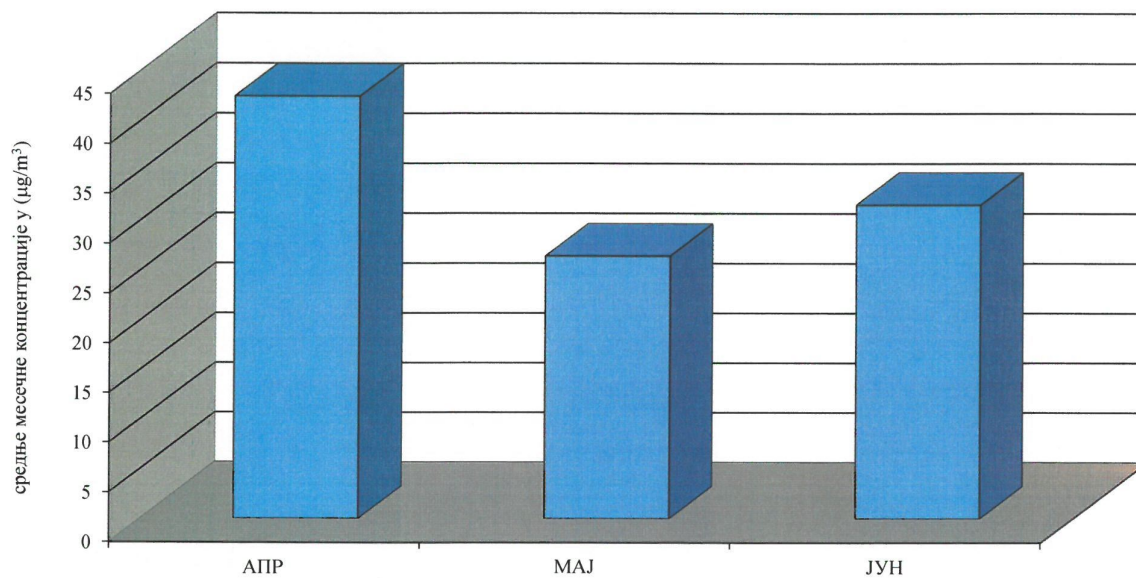
* Према важећој Уредби гранична вредност (GV) за бензен и PM2.5 дата је на годишњем нивоу

**GV (дневне и годишње) за толуен, ксилен и NOx нису нормиране важећом Уредбом

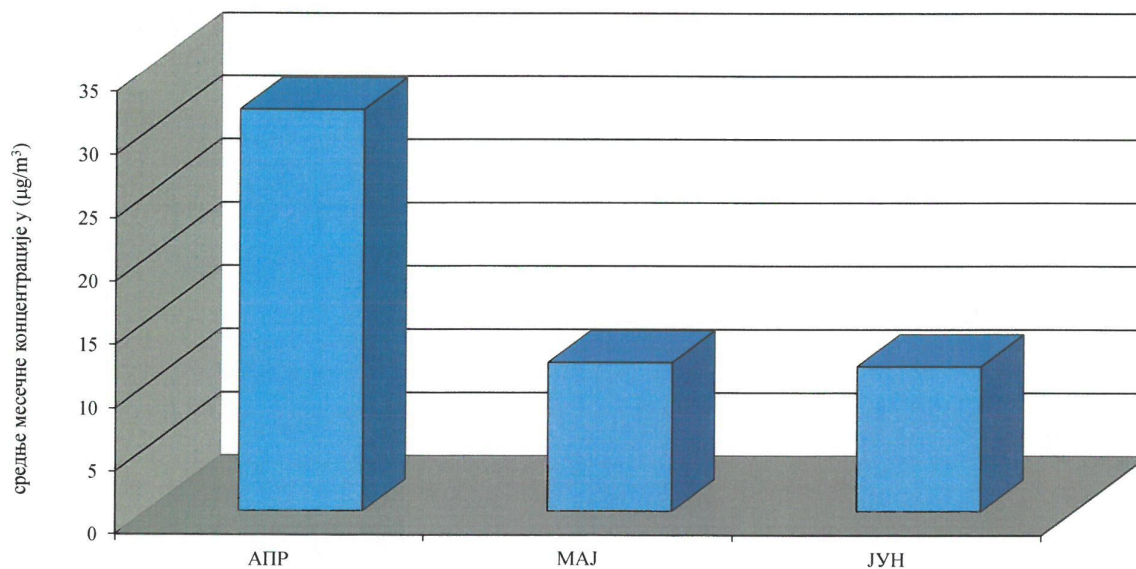
Подаци за PM_{10} и $PM_{2.5}$ нису доступни због корективног сервиса.

7.2 Графички приказ резултата мерења

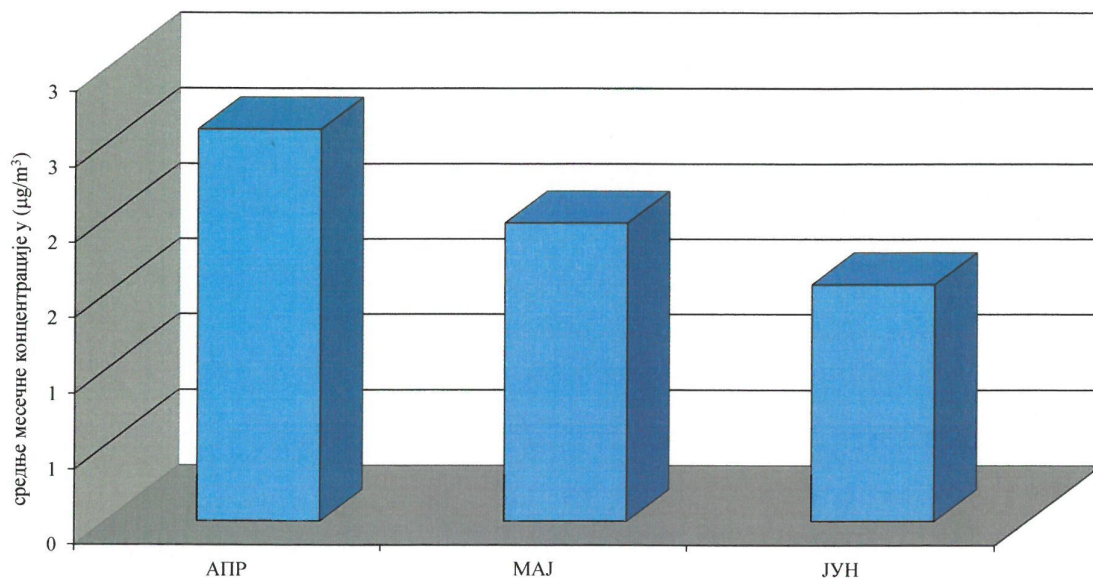
PM₁₀ у ваздуху амбијента
Мерно место: Панчево, Народна башта II квартал 2021.године
Сезонска дистрибуција средњих месечних концентрација
аутоматски мониторинг

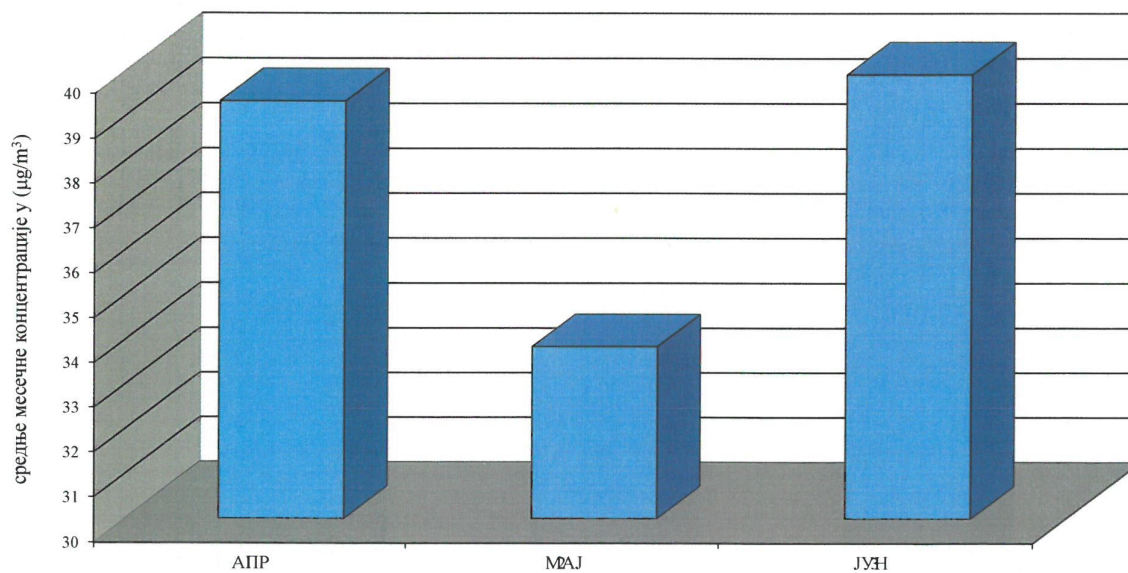
PM_{2,5} у ваздуху амбијента
Мерно место: Панчево, Народна башта II квартал 2021.године
Сезонска дистрибуција средњих месечних концентрација
аутоматски мониторинг

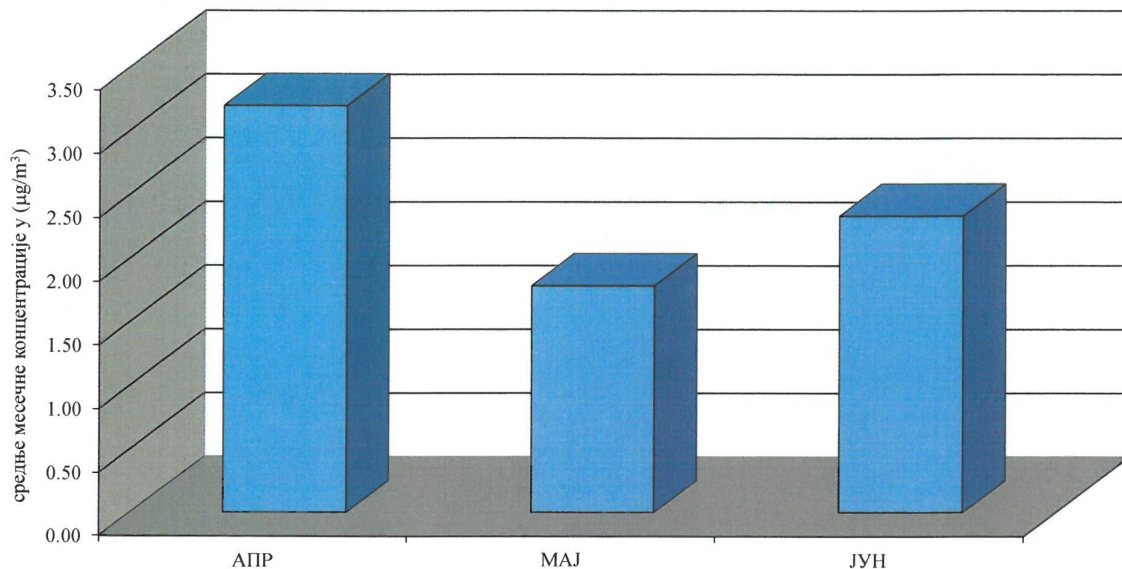
Амонијак у ваздуху амбијента
 Мерно место: Панчево, Народна башта II квартал 2021.године
 Сезонска дистрибуција средњих месечних концентрација
 аутоматски мониторинг

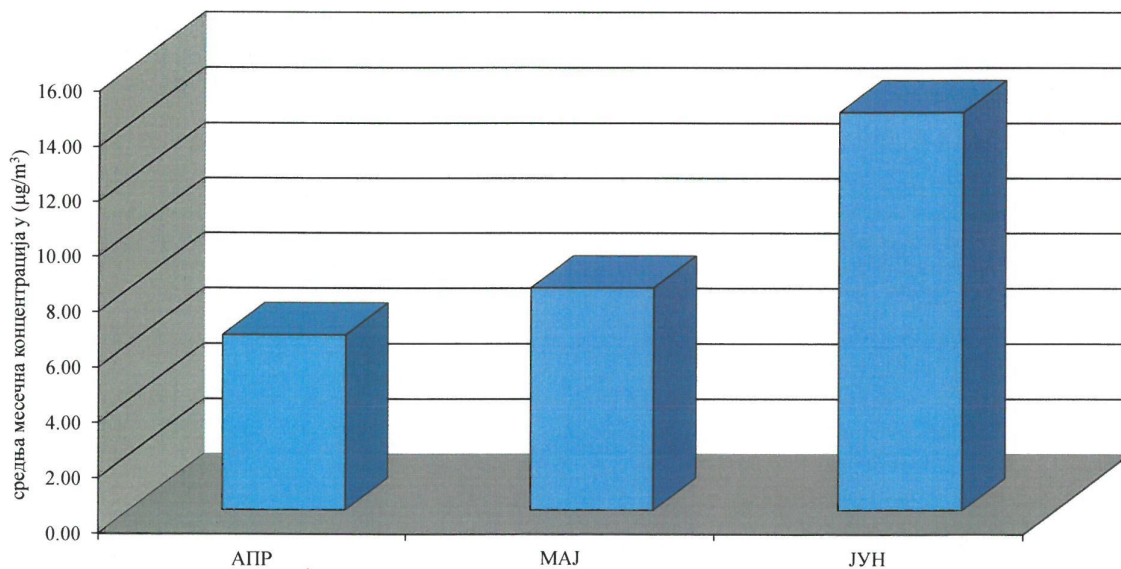
Азотни оксиди у ваздуху амбијента
 Мерно место: Панчево, Народна башта II квартал 2021.године
 Сезонска дистрибуција средњих месечних концентрација
 аутоматски мониторинг

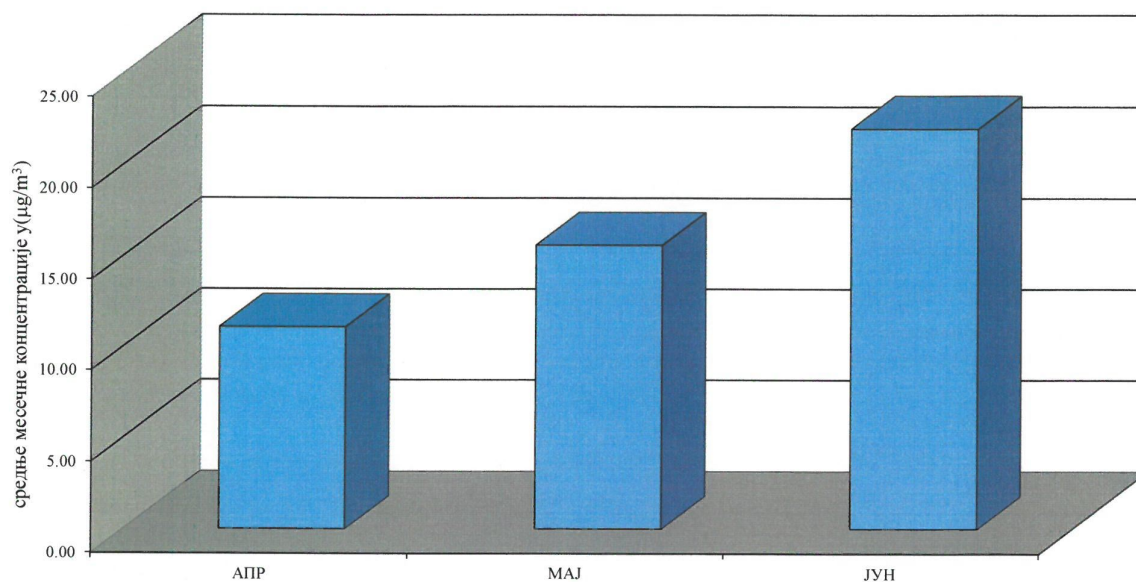
Бензен у ваздуху амбијента
 Мерно место: Панчево, Народна башта II квартал 2021.године
 Сезонска дистрибуција средњих месечних концентрација
 аутоматски мониторинг

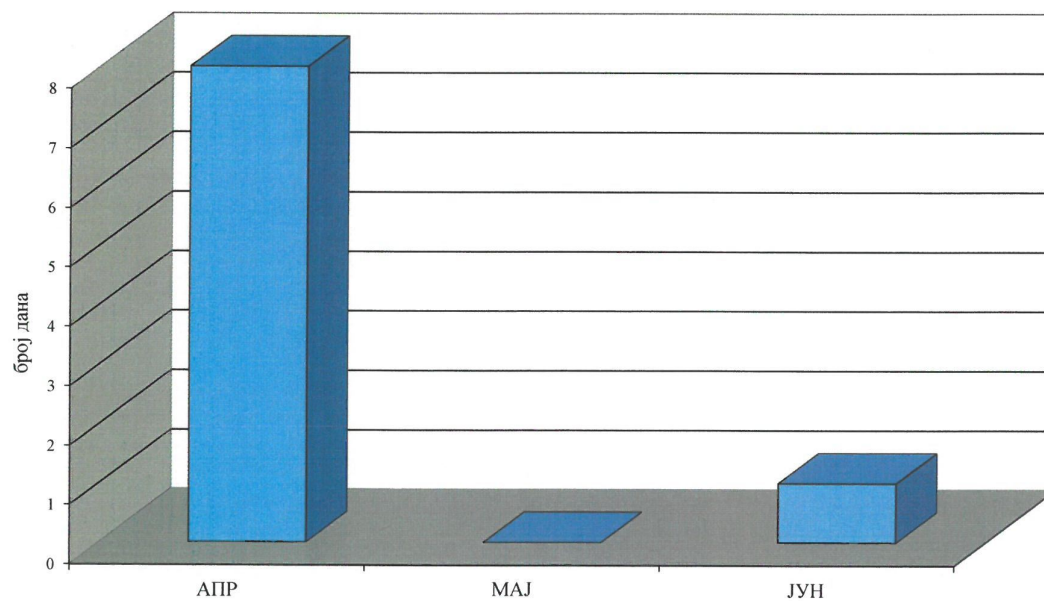
Толуен у ваздуху амбијента
 Мерно место: Панчево, Народна башта II квартал 2021.године
 Сезонска дистрибуција средњих месечних концентрација
 аутоматски мониторинг

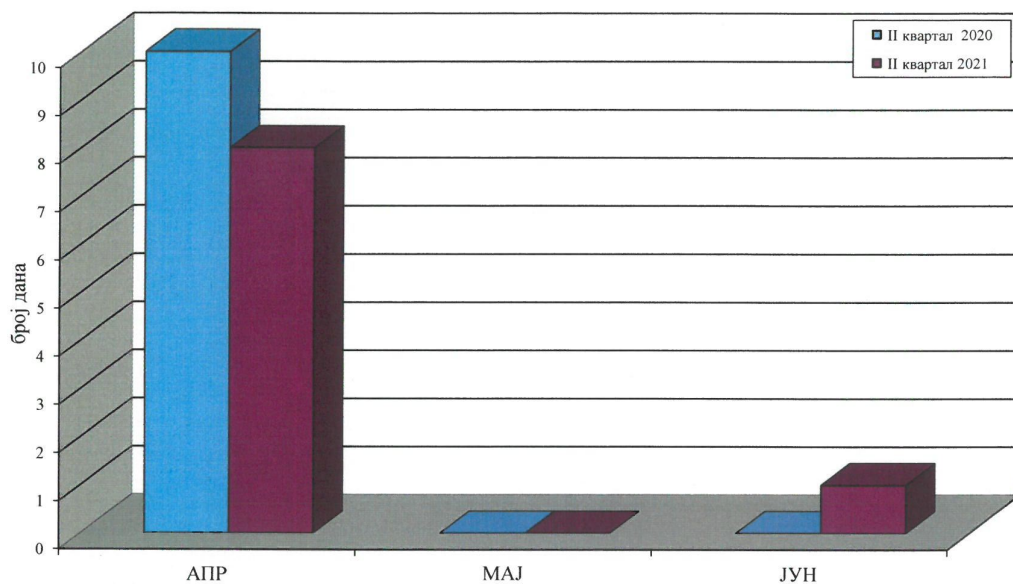
Ксилен у ваздуху амбијента
Мерно место: Панчево, Народна башта II квартал 2021.године
Сезонска дистрибуција средњих месечних концентрација
аутоматски мониторинг

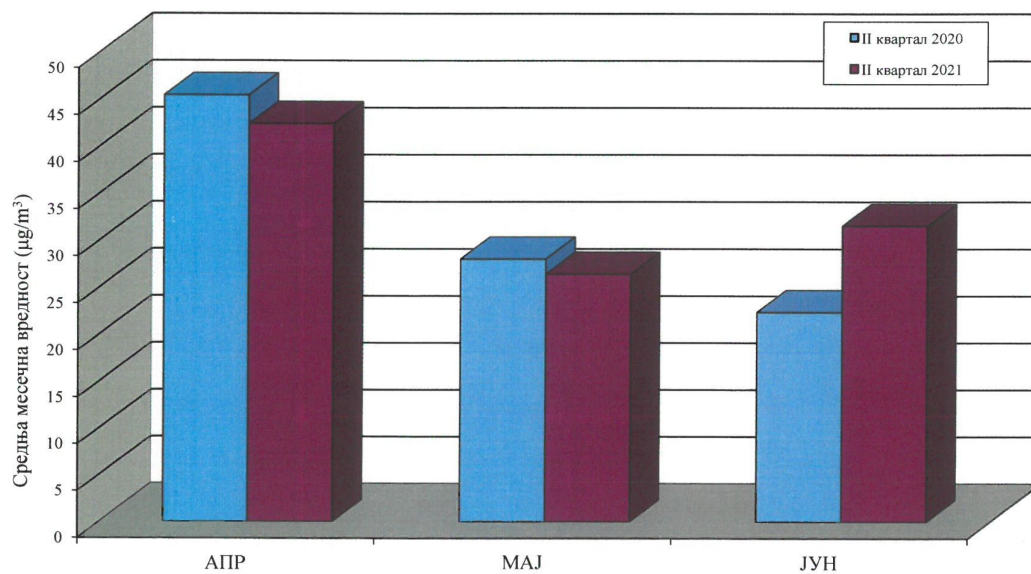
PM₁₀ У ВАЗДУХУ АМБИЈЕНТА
Мерно место: Панчево, Народна башта
Број дана са концентрацијама PM 10 изнад GV
II квартал 2021.

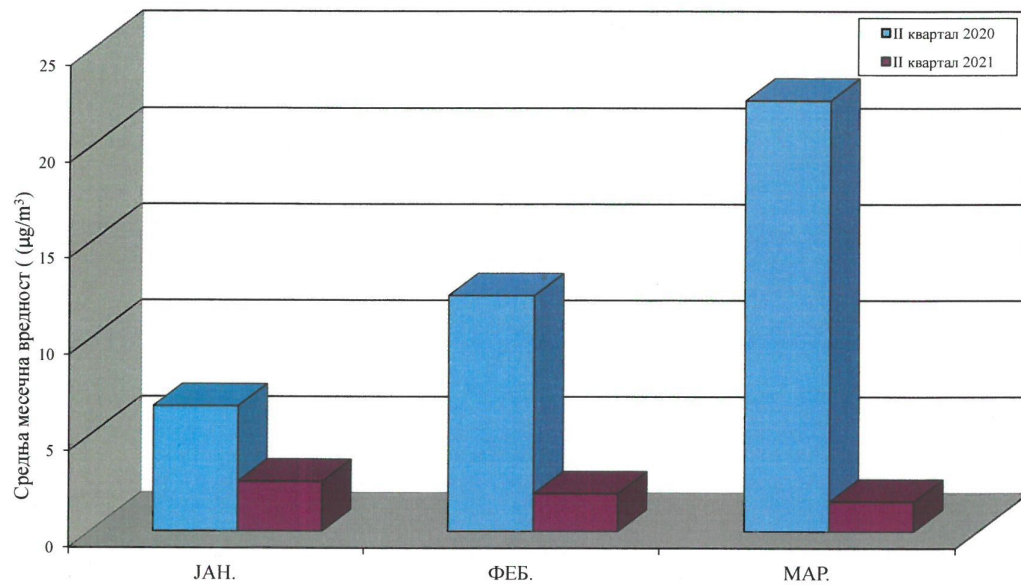
PM₁₀ У ВАЗДУХУ АМБИЈЕНТА
Мерно место: Панчево, Народна башта
Упоредни приказ броја дана са концентрацијама изнад GV
II квартал 2020.-II квартал 2021.

PM₁₀ У ВАЗДУХУ АМБИЈЕНТА
Мерно место: Панчево, Народна башта
Упоредни приказ просечних месечних концентрација
II квартал 2020. - II квартал 2021.

АМОНИЈАК У ВАЗДУХУ АМБИЈЕНТА
Мерно место: Панчево, Народна башта
Упоредни приказ просечних месечних концентрација
II квартал 2020.. - II квартал 2021.

8. ИНДЕКС КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА (SAQI_11)

Индекс квалитета ваздуха AQI (Air Quality Index) је релативна, бездимензионална величина којом се оцењује штетност утицаја загађујућих материја из ваздуха на здравље и животну средину. Индекс квалитета ваздуха интегрише утицаје концентрација појединих полутаната и распон интервала класа одређених индексом нису дефинисани законском регулативом у Републици Србији у којој се наводе критеријуми за оцењивање квалитета ваздуха.

Овде је приказан индекс квалитета ваздуха за измерене концентрације суспендованих честица (PM₁₀) на мерном месту Народна башта према вредностима индекса квалитета ваздуха који су дати за SAQI_11 у Кнежевић Ј. и сар. Квалитет ваздуха у Републици Србији 2019 године. Министарство заштите животне средине, Агенција за заштиту животне средине, Београд, 2020, стр. 44, где су прве три класе у оквиру прве категорије квалитета ваздуха;

PM 10 Народна башта април-јун 2021				
SAQI_11 *		Концентрација (µg/m³)	Број дана	%
Индекс квалитета ваздуха				
	одличан	0-20	6	12.2
	добар	20,1-40	29	59.2
	прихватљив	40,1-50	5	10.2
	загађен	50,1-100	9	18.4
	јакo загађен	>100	0	0.0
			49	100.0

9. ДИСКУСИЈА РЕЗУЛТАТА

Честице PM_{10} праћене су континуално на мерном месту *Народна башта* у периоду април - јун 2021. године. У току овог периода анализирано је укупно 49 (53,85%) дневних узорака. Прошле године у истом периоду је било анализирано 77 узорака. Резултати од 15.05. - 25.06.2021. недостају због сервиса и редовног еталонирања уређаја.

Просечна концентрација за овај период била је $36,70\mu\text{g}/\text{m}^3$, што је за $3,61\mu\text{g}/\text{m}^3$ више него у истом периоду прошле године. Од укупног броја дневних просека било је 9 прекорачења дневне граничне вредности $GV=50\mu\text{g}/\text{m}^3$ за овај параметар. Током мерног периода просечне дневне концентрације су се кретале у распону од $14,39\text{--}90,40\mu\text{g}/\text{m}^3$. Максимална дневна концентрација од $90,40\mu\text{g}/\text{m}^3$ била је забележена 01.04.2021. године и у односу на прошлогодишњу максималну дневну вредност концентрације за овај период, већа је за $1,02\mu\text{g}/\text{m}^3$. Средња месечна концентрација PM_{10} је износила је $42,37\mu\text{g}/\text{m}^3$ у априлу, $26,39\mu\text{g}/\text{m}^3$ у мају и $31,51\mu\text{g}/\text{m}^3$ у јуну месецу.

Честице $PM_{2,5}$ праћене су континуално на мерном месту *Народна башта* у периоду април - јун 2021. године. У току овог периода анализирано је укупно 49 (53,85%) дневних узорака. Прошле године у овом периоду је било анализирано 77 узорака. Резултати од 15.05. - 25.06.2021. недостају због сервиса и редовног еталонирања уређаја.

Просечна концентрација за овај период била је $24,23\mu\text{g}/\text{m}^3$, што је за $3,82\mu\text{g}/\text{m}^3$ више него у истом периоду прошле године. Током мерног периода дневне концентрације су се кретале у распону од $6,48\text{--}61,80\mu\text{g}/\text{m}^3$. Максимална дневна концентрација од $61,80\mu\text{g}/\text{m}^3$ била је забележена 01.04.2021. године и у односу на прошлогодишњу максималну дневну вредност концентрације за овај период мања је за $1,08\mu\text{g}/\text{m}^3$. Средња месечна концентрација $PM_{2,5}$ износила је $31,74\mu\text{g}/\text{m}^3$ за април, $11,79\mu\text{g}/\text{m}^3$ за мај и $11,49\mu\text{g}/\text{m}^3$ за јун месец.

Укупни азотни оксиди на мерном месту *Народна башта* су праћени континуално у периоду април - јун 2021. године. Доступно је било 91 дневних узорака. Прошле године у овом периоду је било анализирано 84 узорака.

Средња концентрација укупних азотних оксида у испитиваном периоду је износила $37,64\mu\text{g}/\text{m}^3$, што је за $11,44\mu\text{g}/\text{m}^3$ више него у истом периоду прошле године. Минималне измерене концентрације износе $22,62\mu\text{g}/\text{m}^3$, а максималне $71,10\mu\text{g}/\text{m}^3$. Средња месечна концентрација укупних азотних оксида износила је $39,31\mu\text{g}/\text{m}^3$ за април, $33,84\mu\text{g}/\text{m}^3$ за мај и $39,90\mu\text{g}/\text{m}^3$ за јун месец.

Амонијак је на мерном месту *Народна башта* праћен континуално у периоду април - јун 2021. године. Доступно је било 91 дневних узорака. Прошле године у овом периоду је било анализирано 84 узорака.

Средња концентрација амонијака у испитиваном периоду је износила $2,05\mu\text{g}/\text{m}^3$, што је за $11,77\mu\text{g}/\text{m}^3$ мање него у истом периоду прошле године. Минимална измерена концентрација је износила $0,66\mu\text{g}/\text{m}^3$, а максимална концентрација $5,78\mu\text{g}/\text{m}^3$. Средња месечна концентрација укупних амонијака износила је $2,60\mu\text{g}/\text{m}^3$ за април, $1,98\mu\text{g}/\text{m}^3$ за мај и $1,57\mu\text{g}/\text{m}^3$ за јун месец.

Бензен је на мерном месту *Народна башта* праћен у периоду април-јун 2021. године. Доступно је било 88 дневних узорака. Прошле године у овом периоду је било анализирано 84 узорака. Аутоматски уређај за мерење концентрација бензена, толуена и ксилена није радио у периоду од 9-11.04.2021. године из техничких разлога.

Средња концентрација бензена у испитиваном периоду је износила $2,40\mu\text{g}/\text{m}^3$, што је за $1,47\mu\text{g}/\text{m}^3$ више него у истом кварталу прошле године. Концентрације бензена на овој локацији

кретале су се од $0,66-9,95\mu\text{g}/\text{m}^3$. Средње месечне концентрације су имале вредности од $3,19\mu\text{g}/\text{m}^3$ у априлу, $1,78\mu\text{g}/\text{m}^3$ у мају и $2,33\mu\text{g}/\text{m}^3$ у јуну месецу.

Толуен је на мерном месту *Народна башта* праћен континуално у периоду април - јун 2021. године. Доступно је било 88 дневних узорак. Прошле године у овом периоду је било анализирано 84 узорак. Аутоматски уређај за мерење концентрација бензена, толуена и ксилена није радио у периоду од 9-11.04.2021. године из техничких разлога.

Средња концентрација толуена износи $9,68\mu\text{g}/\text{m}^3$, што је за $6,84\mu\text{g}/\text{m}^3$ више него у истом периоду прошле године. Концентрације толуена на овој локацији кретале су се од $1,90-26,38\mu\text{g}/\text{m}^3$. Средње месечне концентрације су имале вредности од $6,33\mu\text{g}/\text{m}^3$ у априлу, $8,03\mu\text{g}/\text{m}^3$ у мају и $14,41\mu\text{g}/\text{m}^3$ у јуну месецу.

Ксилен је на локацији *Народна башта* мерен континуално у периоду април - јун 2021. године. Доступно је било 88 дневних узорак. Прошле године у овом периоду је било анализирано 84 узорак. Аутоматски уређај за мерење концентрација бензена, толуена и ксилена није радио у периоду од 9-11.04.2021. године из техничких разлога.

Средња концентрација ксилена износи $16,35\mu\text{g}/\text{m}^3$, што је за $10,47\mu\text{g}/\text{m}^3$ више него у истом периоду прошле године. Концентрације ксилена током овог периода кретале су се од $6,17-42,95\mu\text{g}/\text{m}^3$. Средње месечне концентрације су имале вредности од $11,05\mu\text{g}/\text{m}^3$ у априлу, $15,56\mu\text{g}/\text{m}^3$ у мају и $21,94\mu\text{g}/\text{m}^3$ у јуну месецу.

Индекс квалитета ваздуха за PM_{10}

Индекс квалитета ваздуха је одређиван за параметре испитивања за које постоје дневне граничне вредности.

Анализа измерених концентрација PM_{10} у периоду април - јун 2021. године на мерном месту *Народна башта* је показала да је квалитет ваздуха одговарао класи „одличан“ 6 (12,2%) дана, класи „добар“ 29 (59,2%) дана, класи „прихватљив“ (нездрав за сензитивне групе) 5 (10,2%) дана и класи „загађен“ 9 (18,4%) дана, односно неприхватљив за све популационе групе током 9 (18,4%) дана.

10. ЗАКЉУЧАК

Континуалним аутоматским мониторингом на мерном месту *Народна башта* у периоду април - јун 2021. године праћени су параметри: PM_{10} , $PM_{2,5}$, укупни азотни оксиди, амонијак и волатилни угљоводоници ВТХ.

Резултати испитивања ових параметара су доступни и на сајту Завода. www.rapeko.rs. Оцена квалитета ваздуха је дата на основу дневних вредности концентрација загађујућих материја у виду индекса квалитета ваздуха за параметре за које су дефинисане дневне граничне вредности.

Резултати испитивања честица PM_{10} на мерном месту *Народна башта* у периоду април - јун 2020. године показују да је гранична вредност дневних концентрација ($GV=50\mu\text{g}/\text{m}^3$) била прекорачена 9 (18,37%) пута.

Средње концентрације параметара испитиваних на мерном месту *Народна башта* у периоду април - јун 2021. године су износиле за PM_{10} $36,70\mu\text{g}/\text{m}^3$ $PM_{2,5}$ $24,23\mu\text{g}/\text{m}^3$, укупне азотне оксиде $37,64\mu\text{g}/\text{m}^3$, амонијак $2,05\mu\text{g}/\text{m}^3$, бензен $2,40\mu\text{g}/\text{m}^3$, толуен $9,68\mu\text{g}/\text{m}^3$ и ксилен $16,35\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Закључак је да су највећи утицај на стање квалитета ваздуха на мерном месту *Народна башта* у периоду април - јун 2021. године имале PM_{10} суспендоване честице.

Повећана концентрација PM_{10} суспендованих честица у ваздуху смањује видљивост и може бити одговорна за саобраћајне акциденте. Повећано присуство честица у ваздуху доприноси и прљању и оштећењу објеката.

Честице PM_{10} и $PM_{2,5}$ имају значајан утицај на здравље људи, нарочито на здравље припадника осетљивих популационих група (хроничних болесника, деце, старих, трудница), који чешће оболевају од срчаних и плућних болести. Ефекти честица на здравље могу бити акутни и хронични и могу бити потенцирани присуством повишених концентрација других штетних полутаната у ваздуху.

Штетни акутни ефекти на здравље од присуства повећаних концентрација честица у ваздуху манифестују се као погоршање хроничних респираторних и кардиоваскуларних обољења, развој акутних симптома од стране респираторних органа код старих и деце, чешће интервенције службе хитне помоћи, већи број пријема на болничко лечење због погоршања основне болести, а у неким случајевима чак и смртним исходом због енормног погоршања основне болести.

Хронични штетни ефекти од дугорочне изложености повећаним концентрацијама честица у ваздуху су повећана осетљивост према респираторним инфекцијама, развој хроничне опструктивне болести плућа, астме, појава алергија, развој кардиоваскуларних болести, а као најозбиљнија и најтежа последица је развој малигних обољења.

Честа погоршања здравственог стања хроничних болесника имају за последицу лошији квалитет живота ових људи, чешћу апстиненцију са посла и економске губитке због истог и повећаних трошкова лечења. У срединама са повећаним загађењем ваздуха честицама постоји повећана оптерећеност и повећани трошкови здравствене службе.

11. ПРЕДЛОГ МЕРА

Предлог мера за постизање бољег квалитета ваздуха у Панчеву подразумева низ мера које је потребно спроводити систематски и континуирано да би се у што краћем временском периоду достигле норме које закон предвиђа за поједине загађујуће материје, а током времена постигле и ниже концентрације ради заштите здравља људи и животне средине.

Мере за смањење аерозагађења пореклом из стационарних извора:

1. Ширење даљинског система грејања и унапређење процеса гасификације.
2. Контрола процеса сагоревања у котларницама.
3. Редовна контрола емисије загађујућих супстанци из процеса производње у индустрији.

Мере за смањење честичног аерозагађења:

1. Редовно чишћење и прање саобраћајница и тротоара.
2. Редовно одношење смећа и уклањање нехигијенских депонија.
3. Примена термоизолације у стамбеном сектору ради смањења количине утрошених фосилних горива.
4. Замена употребе фосилних горива „чистијим енергијама“ у свим секторима.
5. Проширити уређене зелене површине – обезбедити зелени појас поред саобраћајница и уредити запустеле парцеле.

Мере за смањење аерозагађења дифузних загађивача:

1. Контролисати исправност функционисања система сагоревања у индивидуалним ложиштима.

Мере за смањење аерозагађења узрокованог саобраћајем:

1. Оптимизовати регулацију саобраћаја.
2. Обезбедити виши ниво техничке исправности возила.
3. Повећати примену електричних возила и возила које користе за погон друге „чистије“ енергије.
4. Обезбедити квалитетна горива за саобраћај.
5. Контролисати рад бензинских пумпи и смањити аерозагађење ваздуха нафтним дериватима.
6. Изградити квалитетне и безбедне бициклистичке и пешачке стазе.
7. Промовисати коришћење јавног превоза и бициклизма.

Мере за унапређење информисања и развоја еколошке свести:

1. Свакодневно информисати јавност о квалитету ваздуха у агломерацији „Панчево“ и о потреби свакодневног спровођења превентивних мера. Завод за јавно здравље Панчево обавештава јавност путем два портала: www.zjzpa.org.rs и www.paneko.rs.
2. Редовно спроводити акције уз активно укључивање становништва, града и инспекцијских служби. О предузетим акцијама за чистији ваздух и постигнутим ефектима правовремено и објективно информисати становништво.
3. Континуирано едуковати становништво о значају одржавања доброг квалитета ваздуха и мерама превенције.

Специјалиста хигијене

Прим. др Дубравка Николовски

12. ПРИЛОГ

1. Мапа мерног места (број страна 1)
2. Листе метеоролошких података (број страна 3)
3. Листе оригиналних података - мерно место Народна башта (број страна 3)
4. Копије сертификата о еталонирању мерила (број страна 6)
5. Копија решења о утврђивању обима акредитације (број страна 3)
6. Копија овлашћења за рад (број страна 8)

- КРАЈ ИЗВЕШТАЈА -